

Kehitysvammaisten Tukiliitto ry

Viite Lausuntopyyntö LAPS/38/2018 14.6.2018

LAPSIASIAVALTUUTETUN VUOSIKIRJA 2019

Yleistä Arviomme hallituskauden 2015-2019 vaikutuksesta lasten hyvinvointiin ja oikeuksiin sekä Suomen kansallisesta lapsipolitiikasta perustuvat pääasiassa liittomme lakineuvonnan ja muun toimintamme kautta kertyneeseen tietoon ja kokemukseen. Nostamme tässä esiin vain mielestämme suurimpia kohderyhmäämme kuuluvien kehitysvammaisten ja vastaavaa tukea tarvitsevien lasten hyvinvointiin ja oikeuksiin liittyviä haasteita ja teemme joitakin ehdotuksia tilanteen korjaamiseksi sekä yleisempiä huomiota Suomen lapsipolitiikasta erityisesti kohderyhmämme näkökulmasta.

Toimeentulo

YK:n vammaissopimus edellyttää, että vammaisille henkilöille turvataan riittävä elintaso ja sosiaaliturva ilman syrjintää vammaisuuden perusteella. Kuluneen hallituskauden säästöt ja leikkaukset ovat kohdentuneet valitettavan usein vahvasti juuri heikommassa asemassa ja kuormittavassa elämäntilanteessa oleviin henkilöihin ja perheisiin, kuten vammaisiin lapsiin ja heidän perheisiinsä sekä perheisiin, joissa vanhemmalla on esimerkiksi kehitysvamma tai vastaavaa tuen tarvetta. Sote-palveluista perittävät asiakasmaksut ovat nousseet, lääkekustannukset ja Kela-kuljetusten omavastuut ovat kasvaneet ja moniin vammaisten lasten ja heidän perheidensä saamiin etuuksiin on kohdistettu indeksijääditys samaan aikaan, kun kunnat ovat pyrkineet säästämään etenkin harkinnanvaraisista sote-palveluista ja tiukentaneet laajasti myös subjektiivisina oikeuksina turvattujen palveluiden myöntämiskriteerejä. Säästöjen ja leikkausten kertaantuva kokonaisvaikutus vammaisten lasten ja heidän perheidensä arkeen ja toimeentuloon näyttäytyy meille tulevien viestien perusteella huomattavana. Lisäksi käynnissä olevaan asiakasmaksulainsäädännön uudistamiseen liittyy monia uhkia ja epävarmuustekijöitä paljon palveluita tarvitsevien lasten ja perheiden näkökulmasta.

YK:n lapsen oikeuksien komitea on kehottanut Suomea tehostamaan pyrkimyksiä tukea vähäosaisia perheitä sekä takaamaan kaikille lapsille oikeuden riittävään elintasoon. Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitea on myös pitänyt joitain Suomen perusturvaetuuksia liian matalina. Hallitus ei silti ole ryhtynyt näiden asioiden korjaamiseksi riittäviin toimenpiteisiin.

Lapsen kuuleminen ja näkemyksen huomioon ottaminen sekä päätöksenteon tuki

Vammaisten lasten näkemykset usein edelleen ohitetaan niin vammaispalveluissa kuin esimerkiksi koulussa ja muussa viranomaistoiminnassa. Syynä on asenteiden ohella se, että keinoja lapsen kuulemiseen ei tunneta tai osata käyttää. Lapsia ei kannusteta ja tueta omien näkemystensä esittämiseen YK:n vammaissopimuksen ja lapsen oikeuksien sopimuksen edellyttämällä tavalla. Tämä haaste on erityisen suuri etenkin niiden vammaisten lasten osalta, jotka käyttävät puheen sijasta muita kommunikaatiokeinoja. Lapsen etua arvioidaan

usein liian yksioikoisesti, eikä ymmärretä, ettei se voi toteutua, jos hänen omaa näkemystään häntä koskevista asioista ei ole selvitetty eikä otettu asianmukaisella tavalla huomioon.

YK:n vammaissopimuksen edellyttämä tuettu päätöksenteko tulee vihdoin saada Suomen lainsäädäntöön, esimerkiksi valmisteltavana oleviin asiakas- ja potilaslakiin ja uuteen vammaispalvelulakiin. Päätöksenteon tukemisen käytäntöjä – myös ja erityisesti vammaisten lasten päätöksenteon tukemisen osalta – tulee kehittää ja varata tähän riittävät resurssit niin valtakunnallisesti kuin alueellisesti ja paikallisestikin.

Varhaiskasvatus, koulunkäynti ja jatko-opetus

Vaikka varhaiskasvatustalainsäädäntöä on tällä hallituskaudella uudistettu esimerkiksi lapsen ja perheen osallisuuden näkökulmasta parempaan suuntaan, subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden poistaminen ja suurempien lapsiryhmien mahdollistaminen ovat olleet erityisen haitallisia muutoksia vammaisille ja muille tukea tarvitseville lapsille ja heidän perheilleen. Varhaiskasvatustalainsäädäntöön ei ole vielä saatu tarkempia säännöksiä varhaiskasvatuksen tuesta, minkä vuoksi käytännön mahdollisuuksissa saada tukea varhaiskasvatuksessa on suurta vaihtelua. Vammaisjärjestöt tulee osallistaa tukea koskevien säännösten valmisteluun, joka on syytä aloittaa pikaisesti. Uudistuksen lähtökohtana tulee olla lapsen oikeus oikea-aikaiseen, riittävään ja tarkoituksenmukaiseen tukeen niin julkisissa kuin yksityisissä varhaiskasvatuspalveluissa. Silloin kun kunta ostaa yksityisiä varhaiskasvatuspalveluita, on yhdenvertaisuuden turvaamiseksi tärkeää myös lailla puuttua siihen, että yksityiset toimijat voivat tällä hetkellä käytännössä usein valita, etteivät ne ota palveluihinsa vammaisia tai muita tukea tarvitsevia lapsia.

Kehitysvammaisten lasten koulunkäyntiin liittyy huomattavia ongelmia. Mitä pidemmälle koulupolulla edetään, sitä suurempia vaikeudet ovat. Koulunkäynnin ongelmista seuraa helposti pitkäaikaista syrjäytymistä ja muita kauaskantoisia haitallisia vaikutuksia vammaisen henkilön elämään.

Lainsäädäntömme ei vastaa kansainvälisten sopimusten (esimerkiksi YK:n vammaissopimuksen) vaatimuksia. Inklusio ei ole yksiselitteinen pääsääntö lainsäädännössämme eikä varsinkaan soveltamiskäytännöissä, vaikka sopimukset edellyttävät sitä.

Käytännöt vaihtelevat suuresti eri kuntien välillä. Kunnilla on liian laaja harkintavalta. Inklusiota käytetään valitettavasti usein myös säästötoimena. Kaikki erityisoppilaat laitetaan lähikouluun säästösyistä, mutta he eivät saa oppimisen edellytykset ja päivittäisestä arjesta koulussa selviytymisen turvaavaa apua ja tukea. Myös opettajat jäävät yksin erityistä tukea tarvitsevien lasten kanssa. Toisaalla taas lähikouluperiaate ja inklusio yleisopetuksen ryhmiin riittävällä tuella eivät lainkaan toteudu. Lapset siirretään erityiskouluihin tai -ryhmiin, vaikka he pärjäisivät hyvin lähikouluissa tai tavallisessa luokassa riittävän tuen turvin. Kehitysvammaisille lapsille ei aina opeteta läheskään niin paljon kuin mitä heillä olisi kykyjä oppia, eikä esimerkiksi yläkouluun yleensä pääse. Iso osa ongelmista johtuu liian niukoista tukitoimista, esimerkiksi puutteellisista avustajaresursseista. Myös vuonna 2017 käyttöön otetut uudet opetussuunnitelman perusteet ovat esimerkiksi oppilailta aiempaa enemmän itseohjautuvuutta vaatiessaan vaikeuttaneet joiltain osin entisestään vammaisten lasten koulunkäyntiä silloin, kun he eivät saa siihen riittävää tukea.

Sopiviin toisen asteen opintoihin hakeutuminen on yleensä hyvin haastavaa. Esimerkiksi oppilaitos ei ota opiskelijaa, jos kunta ei myönnä hänelle avustajaa, eikä kunta suostu sitä hänelle myöntämään, vaan edellyttää avustamisen tulevan oppilaitoksesta. Tällaisessa pattiilanteessa raskaiden valitusteiden käyttö viiveineen johtaa usein siihen, ettei jatko-opintoihin lopulta päädytä lainkaan. Jokaiselle peruskoulunsa päättäneelle nuorelle, mukaan lukien vammaiset ja muut opintoihinsa tukea tarvitsevat nuoret, tulee taata tosiasiallinen mahdollisuus päästä toisen asteen opintoihin ja suorittaa toisen asteen opinnot siten, että niihin turvataan riittävä tuki. Toisen asteen opetukseen tällä hallituskaudella kohdistetut mittavat säästöt ja tehostamistoimet ovat merkittävästi heikentäneet kehitysvammaisten nuorten jatko-opintomahdollisuuksia. Esimerkiksi mahdollisuuksia saada valmentavaa

opetusta ja ohjausta (TELMA- ja VALMA-opetusta) ovat rajoittaneet niin tarjonnan vähentyminen kuin se, ettei opintoja enää ole aiempaa vastaavalla tavalla ollut mahdollisuus jatkaa yksilöllisen tarpeen mukaisesti, vaan niiden suoritusajkoja ja mahdollisuutta suorittaa peräkkäisiä opintoja on tiukennettu.

Kehitysvammalaitosten yhteydessä on edelleen kouluja. Koska monet koulut kokevat esimerkiksi osaamisen tai resurssien puutteen vuoksi vammaisen lapsen opettamiseen liittyvät tilanteet liian vaikeiksi, lapsi saattaa joutua koulunkäynnin vuoksi asumaan laitokseen, vaikka laitosasumisen tulisi Suomessa valtioneuvoston Kehas-periaatepäätöksen mukaisesti lakata vuoteen 2020 mennessä, eikä uusia lasten laitossijoituksia olisi mainitun päätöksen vuoksi tullut tehdä enää vuosiin.

Koulunkäyntiin liittyvien ongelmien korjaamiseksi tarvitaan tiedotuksen, koulutuksen ja paremman yhteistyön lisäksi parannuksia lainsäädäntöön esimerkiksi lähikouluoikeuden, avustajaoikeuden, koulukuljetusten toteuttamisen (mm. niiden maksimikeston) ja oikeusturvakeinojen osalta.

Lasten laitosasuminen

Vammaisten lasten laitosasumista ei ole onnistuttu valtioneuvoston Kehas-periaatepäätösten mukaisesti vähentämään samaa tahtia kuin aikuisten laitosasumista. Kehitysvammalaitoksiin tulee edelleen myös uusia lapsia, vaikka näin ei laitosasumisen lakkauttamiseen vuoteen 2020 mennessä tähdittäessä pitäisi enää tapahtua. Näissä tilanteissa yleensä katsotaan, että vammaisella lapsella tai nuorella on niin haastavaa käyttäytymistä, että hänen kanssaan ei pärjätä normaaliympäristössä.

Vammaisille lapsille tarkoitettuja pienryhmäkoteja tai muita yksilöllisiä avohuollon asumisvaihtoehtoja ei ole kuin murto-osa tarpeesta, eikä perheiden jaksamista useinkaan tueta ollenkaan riittävästi vammaisen lapsen kotona asumisen mahdollistamiseksi. Erityisiä haasteita on ollut esimerkiksi sopivan lyhytaikaishoidon sekä lapsiperheiden kotipalvelun järjestymisessä.

Vammaisten lasten laitosasumisen purkua on vaikeuttanut myös mielenterveyspalveluiden kyvyttömyys vastata esimerkiksi haastavaan käytökseen liittyviin ongelmiin. Kuntien säästäessä on peruskouluissa ollut merkittäviä haasteita opetuksen tarjoamisessa esimerkiksi haastavasti käyttäytyville vammaisille lapsille. Laitokseen päätyminen seurauksena muutenkin vammaisilla lapsilla ja nuorilla vammattomiin ikätovereihin verrattuna suurentunut syrjäytymisriski kasvaa olennaisesti, eivätkä lasten osallisuus ja itsemääräämisoikeus laitokskulttuurissa toteudu.

Lapsille on löydettävä välittömästi paikat muualta kuin laitoksesta. Pienryhmäratkaisuja ja esimerkiksi perhehoitoa pitää kehittää. Kehas-ohjelma edellyttää, että kaikkien vielä laitoksissa asuvien lasten tilanteet pitää selvittää ja ratkaista jokaisen yksilöllisten tarpeiden mukaan.

Tältä osin myös lainsäädäntö kaipaa tiukennusta ollakseen YK:n vammaissopimuksen ja lapsen oikeuksien sopimuksen mukainen.

Lasten lyhytaikaista hoitoa tulee kehittää monipuolisesti. Esimerkiksi oikea-aikaisesti saatavissa olevat jalkautuvat palvelut turvaisivat lasten oikeuksia. Tämä tulee huomioida vammaispuolustajain meneillään olevassa uudistamistyössä sekä myös jo uudistetun sosiaalihuoltolain toimeenpanoa seurattaessa ja tuettaessa.

Perusoikeuksien rajoittaminen

Perusoikeuksien rajoittamista koskevia säännöksiä tulee tarkentaa ja tiukentaa lasten osalta erityisesti valmisteltaessa uutta laajapohjaista itsemääräämisoikeuslainsäädäntöä (asiakas- ja potilaslakia). Nykyiset kehitysvammalain 3 a luvun rajoittamissäännökset on valmisteltu

aikuisten näkökulmasta, eivätkä ne turvaa riittävästi lasten asemaa, vaan mahdollistavat perusoikeuksiin hyvinkin raskaasti puuttuvia rajoitustoimenpiteitä (esimerkiksi rajoittavien välineiden ja asusteiden käyttöä, eristämistä ja jopa sitomista) myös lasten osalta. Käytännön kokemusten perusteella kuitenkin hyvinkin vaikeahoitoisten asiakkaiden kanssa voidaan pärjätä myös ilman rajoitustoimenpiteitä, kun mietitään ja kehitetään riittävän laajasti erilaisia vaihtoehtoisia toimintatapoja (esimerkiksi vuorovaikutuksen keinoja ja menetelmiä) ja resursoidaan toiminta siten, että niitä on mahdollista käytännössä toteuttaa.

Uuden asiakas- ja potilaslain toimeenpanoa tulee sen tultua hyväksytyksi tukea perusteellisella ammattihenkilöiden koulutuksella sekä hyvällä ja kattavalla ohjeistuksella ja tiedotuksella.

Vammais- ja muut palvelut

Vammaisten lasten kannalta on ongelmallista, että vammaisille henkilöille tarkoitetut palvelut suunnitellaan ja toteutetaan pitkälti aikuisten ehdoilla. Vammaisille aikuisille suunnatut tuet ja toimintatavat eivät kuitenkaan sellaisenaan usein ole riittäviä tai sopivia lapsille. Erityisen suuri ongelma vammaisten lasten oikeuksien ja hyvinvoinnin toteutumisen kannalta on se, että vammaisten lasten perheet eivät saa ajoissa yksilöllisten tarpeidensa mukaisia tukipalveluita tai eivät ole niistä tietoisia. Tarjolla olevat palvelut eivät myöskään aina vastaa vammaisten ja heidän perheidensä tarpeita, eikä lapsia ja perheitä kuulla riittävästi palveluita suunniteltaessa. Sopivien ja riittävien tukipalveluiden puuttuessa perheet uupuvat, jolloin tilanne saattaa helposti johtaa lapsen laitossijoitukseen tai vanhemman/vanhempien joutumiseen pitkäaikaisesti työelämän ulkopuolelle.

Eri paikkakuntien välillä on huomattavan suuria eroja vammaisten lasten ja heidän perheidensä tarvitsemien palveluiden saamisessa ja laadussa. Vammaisia lapsia ja heidän perheitään ei tule nähdä homogeenisenä ryhmänä, jolle kohdennetaan vain yhdenmukaisesti räätälöityjä erityispalveluja ja tukitoimia, vaan heidän yksilölliset tarpeensa tulee aina ottaa huomioon. Ensisijaisia ovat tarvittavalla tavalla mukautetut yleispalvelut, joita täydennetään tarpeiden mukaisilla erityispalveluilla.

Siitä huolimatta, että YK:n lapsen oikeuksien komitea suositteli viimeisimmissä päätelmissään Suomelle vuonna 2011, että se takaa henkilökohtaisen avun palvelut sekä kuljetuspalvelut vammaisille lapsille, näin ei ole kuitenkaan tapahtunut. Lasten osuus henkilökohtaisen avun käyttäjistä on viime vuosina vähentynyt, ja sekä kuljetuspalveluiden saamisessa että niiden käytännön toteutumisessa on paljon ongelmia. Haasteet henkilökohtaisen avun ja kuljetuspalveluiden saamisessa heikentävät edelleen vammaisten lasten osallisuutta yhteiskunnassa. Esimerkiksi henkilökohtainen apu on kuitenkin erityisen tärkeä palvelu lapsille ja nuorille tukemaan heidän itsenäistymistään ikätasoa vastaavasti.

Vammaispalvelun ja lastensuojelun rajapinta on hankala. Lapsia ja perheitä pallorellaan usein lastensuojelun ja vammaispalvelun välillä, eivätkä eri viranomaiset perheiden kokemusten mukaan juuri ole yhteydessä toisiinsa saati toimi yhteistyössä.

Sosiaalihuoltolain uudistamisen yhteydessä tehdyt lakimuutokset, joiden tarkoituksena oli, etteivät perheenjäsenen vamman vuoksi palveluita tarvitsevat perheet joutuisi tästä syystä turvautumaan lastensuojeluun, eivät valitettavasti ole käytännössä juurikaan parantaneet tilannetta. Kun vammaisen lapsen vanhemmat, tai vanhemmat, joilla on kehitysvamma tai vastaavaa tuen tarvetta, eivät saa vammaispalveluista ja yleisistä perhepalveluista riittävää tukea vanhemmuuteensa ja vaativassa elämäntilanteessa selviämiseen, tilanne saattaa päätyä sellaiseksi, että perheessä lopulta on lastensuojelun puuttumista vaativat kasvuolosuhteet, vaikka alun perin kyse olisi ollut vain vammasta johtuvista palvelutarpeista. On sekä inhimillisesti että taloudellisesti huomattavasti edullisempaa tukea vammaisperheitä oikea-aikaisilla perheiden tarvitsemilla perus- ja vammaispalveluilla kuin joutua lopulta turvautumaan esimerkiksi pitkäaikaiseen lastensuojelun sijoitukseen ja usein myös vanhempien osalta esimerkiksi mielenterveyspalveluihin.

Vammaiset lapset ja heidän perheensä ovat toistaiseksi jääneet lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma LAPE:ssa ja sen käytännön toteuttamisessa pitkälti marginaaliin. Heidän pääsynsä yleisiin lapsiperheiden palveluihin ei riittävästi ole ymmärretty vaativan usein erilaisia kohtuullisia mukautuksia. Näiden perheiden huomioimisessa on kokemuksemme mukaan toistaiseksi suurta vaihtelua alueesta riippuen.

Uudistettavan vammaislainsäädännön valmistelussa pitää huomioida erityisesti lapset ja heidän perheensä. Nykyiset vammaispalvelulain säännökset on kirjoitettu täysin aikuisten ja erityisesti liikunta- ja aistivammaisten aikuisten näkökulmasta.

Lainsäädännössä pitää huomioida nuoruuden kehitystehtävä. Lapsen kasvua aikuisuuteen pitää tukea palveluin, koska vammaiset lapset ja nuoret tarvitsevat enemmän tukea itsenäistymisprosessissaan. Ei ole oikein, että vammaisen lapsen vanhemmat joutuvat avustamaan harrastuksissa ja osallistumaan syntymäpäiville, joissa muut lapset ja nuoret ovat yksin. Lainvalmistelussa ja palveluiden organisoinnissa pitää myös ottaa huomioon, että kehitysvammaisen lapsen ja nuoren kehitysvaiheet etenevät usein eri tahtia kuin muiden.

Vammaislainsäädännön uudistus tulee toteuttaa siitä riippumatta, eteneekö sote- ja maakuntauudistus nykyhallituksen tavoittelemalla tavalla, eikä uudistettavalla lainsäädännöllä tule tavoitella kustannussäästöjä sen jo valmiiksi heikossa asemassa olevan kohderyhmän kustannuksella.

Terveydenhuolto ja kuntoutus

Vammaisen lapsen oikeudet eivät toteudu terveydenhuollossa samoin kuin muiden lasten. Edes tavallisia sairauksia ei aina haluta hoitaa. Kun lapsella on kehitysvamma tai autismin kirjoa, lasta pallotellaan luukulta toiselle. Tämä koskee erityisesti perusterveydenhuoltoa, jota näillä lapsilla on kuitenkin muiden ihmisten kanssa yhdenvertainen oikeus saada. Kyseessä on pitkälti asenneongelma, mutta myös konsultaatiopoluissa on ongelmia.

Ensitiedon antamisen käytännöt Suomessa ovat järjestö- ja viranomaistoimijoista koostuvan Ensitietoverkoston mukaan alueellisesti ja laadullisesti epätasa-arvoisia. Sillä, miten ensitieto annetaan, on suuri vaikutus lapsen ja perheen koko loppuelämään. Se vaikuttaa kiintymyssuhteen syntymiseen lapsen ja vanhemman välillä, mutta myös vanhempien ja ammattilaisten yhteistyöhön tulevaisuudessa. Suomesta puuttuu edelleen kansallinen ensitietosuositus, joka yhtenäistäisi ensitiedon antamisen käytäntöjä.

Psykiatristen palveluiden saatavuudessa on kehitysvammaisilla lapsilla ja nuorilla aivan erityisen suuria ongelmia. Esimerkiksi kaikki vammaisen lapsen tai nuoren käytöksen häiriöt eivät selity kehitys- tai muulla vammalla, vaan vammaisilla lapsilla ja nuorilla on mielenterveyden häiriöitä siinä missä vammattomillakin, itse asiassa joidenkin vammojen osalta tutkimusten perusteella jopa hiukan yleisemmin. Heillä on oikeus saada mielenterveyden ongelmiinsa psykiatrian palveluita siinä kuin kaikilla muillakin, eikä heitä tule näiden ongelmien takia ohjata vain kehitysvammahuollon palveluihin, joissa ei usein ole riittävästi psykiatrian osaamista. Kehitysvammahuollolta ja psykiatrialta vaaditaan sen sijaan näiden tilanteiden menestyksekkääksi hoitamiseksi yleensä tiivistä yhteistyötä.

Kelan vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen muutokset tulivat voimaan 2016. Kuntoutusvastuun siirtäminen kunnan terveydenhuololle niissä tapauksissa, joissa Kela ei toimi kuntouttajana, on epäonnistunut. Kelan kuntoutuksen määrät ovat uudistuksen jälkeen monella kehitysvammaisella lapsella ja nuorella pudonneet, tai he ovat joutuneet kokonaan Kelan kuntoutuksen ulkopuolelle, kun kuntoutuksen ei ole katsottu riittävästi edistävän heidän arjen toiminnoista suoriutumistaan ja osallistumistaan, eikä kunnallinen terveydenhuolto ole ollut varautunut kuntoutusten järjestämiseen, vaikka tarve on todettu kuntoutussuunnitelmissa. Kelan muutokset sopeutumisvalmennuskurssien osalta sulkevat monia sitä tarvitsevia pois vertaistuen, tiedon ja kuntoutuksen piiristä.

Kela käyttää ohjeinaan Suomen Lastenneurologisen Yhdistyksen laatimaa Lasten ja nuorten hyvä kuntoutus -suositusta. Suositus on käytännössä alkanut määrittää ja rajoittaa

vammaisten lasten ja nuorten kuntoutusten saamista, kestoja ja sisältöä. Lasten ja nuorten arkeen tuotu kuntoutus on jäänyt taka-alalle, kun terapiat toteutetaan diagnoosilähtöisesti. Kuntoutus ei saa missään olosuhteissa perustua ensisijaisesti ikään, diagnoosiin tai älyllisiin kykyihin. Kuntoutuksen pitää aina vastata kuntoutujan tarpeita ja huomioida koko elämäntilanne sekä lähi-ihmisten osuus kuntoutuksessa. Samanaikaisesti on esimerkiksi päiväkotien ja koulujen mahdollisuuksia tukea lapsen kuntoutusta ja optimaalista kehitystä supistettu säästösyistä. Nämä asiat on huomioitava kuntoutuskomitean hahmottelemaa kuntoutusuudistusta valmisteltaessa ja toteutettaessa.

Kuluneen hallituskauden aikana myös lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden myöntämiskäytännöt ovat muun muassa hankittavien apuvälineiden kilpailutusten myötä tiukentuneet, ja on pelättävissä, että jos sairaanhoitopiirien johdolla valmistellut valtakunnalliset apuvälineiden luovutusperusteet otetaan käyttöön, myös vammaisten lasten apuvälineiden saanti tulee vaikeutumaan entisestään.

Suomen vammaispolitiikka ja lapsipolitiikka

Suomen vammaispoliittisen ohjelman (VAMPO 2010-2015) jälkeen julkaistiin vihdoin tänä vuonna kansallinen toimintaohjelma ”Oikeus osallisuuteen ja yhdenvertaisuuteen” YK:n vammaissopimuksen toteuttamiseksi Suomessa. VAMPO oli aikuiskeskeinen ja vammaisten lasten oikeudet jäivät siinä liian vähälle huomiolle. Lapset eivät juurikaan saa erityishuomiota myöskään uudessa toimintaohjelmassa. Onkin erityisen tärkeää, että ohjelmaa toteutettaessa kiinnitetään erityistä huomiota vammaisiin lapsiin ja esimerkiksi siihen, etteivät aikuisille vammaisille henkilöille suunnatut palvelut tai heidän oikeuksiensa toteuttamiseksi tehdyt toimenpiteet usein sellaisenaan toimi vammaisten lasten ja nuorten osalta.

Suomeen tulee laatia lapsen oikeuksien pohjalta kattava lapsistrategia, jonka valmistelun nykyinen hallitus on luvannut laittaa alulle. Lapsistrategiaa valmisteltaessa ja laadittaessa erityistä huomioita on syytä kiinnittää haavoittuvassa asemassa oleviin lapsiin, kuten vammaisiin lapsiin. Valmistelu- ja laatimisprosessiin on osallistettava YK:n vammaissopimuksen edellyttämällä tavalla myös vammaisjärjestöt. On myös erittäin tärkeää varmistaa strategian toteuttamiseen riittävät resurssit sekä sen seuranta. Tällä hallituskaudella puheet ja teot ovat valitettavan usein olleet ristiriidassa. Kaikkiin lapsiin – tukea tarvitsevia lapsia unohtamatta – panostaminen ei saa jatkossa jäädä vain puheiden tasolle.

Tampereella 16. elokuuta 2018

Kehitysvammaisten Tukiliitto ry

Jutta Keski-Korhonen
Vaikuttamistoiminnan päällikkö